

Taal voor het leven.

° H. Blok en K. De Glopper, Taal voor het leven. Meninge van oud-leerlingen LBO en MAVO over hun taalgebruik, 's-Gravenhage, Stichting voor Onderzoek van het Onderwijs, 1983 (= SVO-reeks 74), 116 blz., f 23,77

Wat ondertitels toch vermogen ! Het heeft geen haar gescheeld of het boekje met de bescheiden titel Taal voor het leven bracht de volgende decennia door tussen de anti-abortusslogans en de etiquette-handleidingen. Maar de ondertitel maakt dus duidelijk dat het hier wel degelijk gaat om taal binnen 9. *het geheel der verschijnselen en werkzaamheden in zekere kring (het politieke leven, het parlementaire leven, het maatschappelijk, het huiselijk, het kerkelijk leven)*. Alhoewel daarbij moet gezegd worden dat het voor sommigen in deze tijden eerder 12. dan wel 11. zal zijn. (Van Dale, ondanks-alles-negende druk, blz. 1106).

Het boekje is eigenlijk een rapport dat een eerste deel van een project 'Functionele Taalvaardigheid' afsluit. Dit SVO-project heeft als uiteindelijk doel het peilen en evalueren van de taalvaardigheden die van praktisch nut zijn in het naschoolse leven, bij leerlingen van een laatste (leerplicht)jaar.

Het valt uiteen in twee delen : een theoretisch inleidend en een praktisch. Het eerste en tevens kortste deel bestaat uit een hoofdstuk over het onderzoek naar onderwijsdoelen en één over het begrip functionele taalvaardigheid. Het tweede deel bevat het opzet en resultaat van een onderzoek waarbij een 500-tal jonge volwassenen gevraagd werd aan te geven :

- met welke taalgebruikssituaties zij vaak geconfronteerd worden
- in welke situaties zij moeilijkheden hebben met het gebruik van taal
- in welke situaties zij een voldoende beheersing van het taalgebruik belangrijk vinden

Eigenlijk is dit een voor de hand liggende onderneming.

Iedereen die zich met marketing bezighoudt, zal een onderzoek naar de behoeften van zijn (potentiële) klanten een 'must' vinden.

De wind die door de talige behoeften van onze maatschappij waait, wordt echter maar al te vaak met de natte vinger gemeten, ook door de zgn. bevoegde commissies waarin - zo zeggen Blok en De Glopper over Nederland - bijvoorbeeld al weinig leerlingen, ouders en mensen uit de bedrijfswereld zetelen.

Voor de invulling van het begrip 'functioneel' gaan de auteurs met de nodige omzichtigheid te werk. Eerder dan zelf een nieuwe bepaling aan de reeds bestaande reeks toe te voegen, geven ze een overzicht van wat binnen- en buitenlandse taalkundigen er over gespuid hebben. Op het eerste gezicht mag dit een gemakkelijksoplossing lijken; de diversiteit van termen en inhouden laat hen echter weinig of geen keuze. In de loop der jaren heeft zich een 'normaal-functioneel', 'communicative competence' en 'functional literacy' én overlevingsdrempels allerhande.

Op blz. 27 schrijven Blok en De Glopper dat het allemaal gaat om taalvaardigheden die zo centraal staan in het leven dat ze functioneel geheten kunnen worden, wat een magere basis is om doelstellingen te genereren maar toch voldoende om een gericht onderzoek naar de behoeften van jonge volwassen afgestudeerden op te baseren.

De verdere afwikkeling van het onderzoek en de resultaten vindt u in het werkje, dat overigens iets te droog geschreven is om als vlotte lectuur gelezen te worden. Ook inhoudelijk is het sober-wetenschappelijk gehouden zodat het vooral de kleine kring van normaal-functionele vorsers zal aanspreken. Wat wél boeiend is voor alle moedertaaldocenten is de lijst met taalsituaties (lees-, schrijf- en mondelinge situaties) waarmee mensen in aanraking komen. Zeker voor leerlingen uit de richtingen die rechtstreeks uitgeven op beroepsleven kan hieruit een leerprogramma gedistilleerd worden.

En aangezien men in het rijksonderwijs toch al gewoon is voor zijn leerplannen te betalen ...

Walter De Hert, Verbondstraat 90, 2000 Antwerpen

Argumenteren.

F.H. van Eemeren, R. Grootendorst en T. Kruiger, Argumenteren, Uitg. Wolters-Noordhoff, Groningen, 1984 (24 gld.)

Wanneer we er enkele handboekenreeksen op na slaan, dan zien we dat 'argumenteren' meestal alleen maar aan bod komt in de delen voor het laatste jaar. Onder de titel 'Redekunst' treft men dan een analyse aan van een aantal beroemde redevoeringen (Cicero, Shakespeare, Multatuli, ...) meestal gevolgd door een lijstje van drog- en andere redeneringen. Dat argumenteren ook buiten de literatuur een belangrijke vaardigheid is, blijkt enkel maar uit raadgevingen als "zorg voor een logische samenhang ; verklaar en argumenteer logisch ; ondersteun je mening met duidelijke argumenten ; ..." Hoe dat concreet moet gebeuren, lijkt een uitgemaakte zaak.

De laatste jaren is er echter een duidelijke hernieuwde aandacht waar te nemen voor de oude retorica. Men is namelijk op zoek gegaan naar manieren om de verworvenheden van de retorica (en logica) directer bruikbaar en hanteerbaar te maken voor het huidige taalbeheersingsonderwijs. Dit leidde tot een aantal publicaties waarin onder de noemer 'Argumentatieleer' een boeiend huwelijk tot stand kwam tussen de 'taalwetenschap' (vnl. pragmatiek en semantiek) en de 'retorica'.